

Regeringens proposition

2003/04:174

Några frågor om ordningslagen

Prop.
2003/04:174

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 23 juni 2004

Lars Engqvist

Mona Sahlin
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås följande ändringar i ordningslagen (1993:1617).

Ansökningar om tillstånd till tävling och uppvisning med fordon på väg skall i vissa fall prövas av länsstyrelsen i stället för av polismyndigheten.

Bestämmelsen om säkerhet för tivolianordningar utökas till att omfatta fler typer av anordningar, t.ex. bungy-jump, vattenrutschkanor eller liknande anordningar. Även tivolianordningar som används vid andra tillfällen än vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar skall omfattas av bestämmelsen om säkerhet för tivolianordningar. Ordet godkända skall utgå ur bestämmelsen om tivolianordningar.

Det tydliggörs att det är förbjudet att beträda spårfordons utsida utan spårinnehavares eller trafikföretags tillstånd.

Ett krav på prövningstillstånd införs vid överklagande av ett beslut av länsrätt i mål enligt ordningslagen.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2005.

I propositionen behandlas även frågor om ordning och säkerhet vid spårtrafik, om kravet på tillstånd för att anordna en offentlig danstillställning och om säkerheten vid uppställning av containrar.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617).....	4
3	Ärendet och dess beredning.....	7
4	Tillstånd till tävling eller uppvisning på väg med fordon	8
5	Frågor om säkerhetskrav på vissa tivolianordningar m.m.....	9
6	Tillstånd till danstillställning.....	14
7	Säkerhet vid uppställning av containrar	15
8	Vissa frågor om spårsäkerhet	17
8.1	Förbud mot att beträda utsidan av spårfordon	18
8.2	Fråga om tillstånd för vissa aktiviteter inom delar av tunnelbanans område	19
8.3	Fråga om skillnad mellan ordningslagens och järnvägssäkerhetslagens ordningsbestämmelser	22
8.4	Forcering av spärrar i tunnelbanan	24
8.5	Vissa påföljdsfrågor	25
9	Prövningstillstånd	26
10	Kostnader samt ikraftträdande och övergångsbestämmelser	27
11	Författningskommentar	28
Bilaga 1	Promemorians lagförslag.....	31
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser.....	33
Bilaga 3	Lagrådsremissens lagförslag	34
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	37
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 juni 2004.....	39

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2003/04:174

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617).

2 Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

Prop. 2003/04:174

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8, 13 och 28 §§, 3 kap. 26 och 27 §§ samt 4 kap. 5 § ordningslagen (1993:1617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

8 §

Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd att anordna allmänna sammankomster och offentliga tillställningar samt om befrielse enligt 4 § andra stycket från skyldigheten att ansöka om tillstånd att anordna offentliga tillställningar.

Om den offentliga tillställningen avser tävling eller uppvisning i motorsport och det för att genomföra tillställningen krävs beslut av länsstyrelsen i något annat avseende, prövas dock frågan om tillstånd av länsstyrelsen efter samråd med polismyndigheten.

Om den offentliga tillställningen avser tävling eller uppvisning i motorsport *eller tävling eller uppvisning på väg med fordon* och det för att genomföra tillställningen krävs beslut av länsstyrelsen i något annat avseende, prövas dock frågan om tillstånd av länsstyrelsen efter samråd med polismyndigheten.

Anmälan om en allmän sammankomst eller offentlig tillställning behandlas av polismyndigheten som också prövar frågor om befrielse enligt 5 § fjärde stycket från skyldigheten att göra anmälan om sammankomster eller tillställningar.

13 §

Tivolianordningar, såsom karusseller, pariserhjul, *bergbanor*, bilbanor och liknande anordningar, får användas vid allmänna sammankomster *eller* offentliga tillställningar endast om de *erbjuder* betryggande säkerhet mot olycksfall och om de är besiktigade *och godkända*.

Tivolianordningar, såsom karusseller, pariserhjul, *berg- och dalbanor*, bilbanor, *vattenrutschkanor* och liknande *personförande eller personbärande* anordningar *för nöjesändamål*, får användas vid allmänna sammankomster, offentliga tillställningar *eller i andra fall tillhandahållas allmänheten*, endast om de *ger* betryggande säkerhet mot olycksfall och om de är besiktigade.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om provning, besiktning och förbud att använda en tivolianordning.

28 §

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos *länsrätten*.

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*.

Länsstyrelsens beslut enligt 8 § andra stycket får överklagas hos länsrätten.

Länsstyrelsens beslut enligt 15 § andra stycket och Socialstyrelsens beslut enligt 19 § får inte överklagas.

Länsstyrelsens beslut enligt 8 § andra stycket får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Om inte något annat har beslutats gäller polismyndighetens beslut omedelbart utom när det är fråga om ersättningsskyldighet enligt 26 eller 27 §.

3 kap.

26 §

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel får överklagas hos länsrätten. Dock får polismyndighetens beslut att avslå en ansökan om att få ta i anspråk offentlig plats inte överklagas, om beslutet föranleds av ett avstyrkande från kommunen enligt 2 § första stycket.

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*. Dock får polismyndighetens beslut att avslå en ansökan om att få ta i anspråk offentlig plats inte överklagas, om beslutet föranleds av ett avstyrkande från kommunen enligt 2 § första stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av kommunens beslut i fall som avses i 1 kap. 2 § eller i 2 § eller någon av 8–10 §§ i detta kapitel gäller bestämmelserna i 10 kap. kommunallagen (1991:900).

27 §

Länsstyrelsens beslut att upphäva lokala föreskrifter enligt 13 § andra stycket får överklagas av kommunen hos länsrätten.

Länsstyrelsens beslut att upphäva lokala föreskrifter enligt 13 § andra stycket får överklagas av kommunen hos *allmän förvaltningsdomstol*.

I övrigt får länsstyrelsens beslut enligt detta kapitel inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

4 kap.

5 §

Utan spårinnehavarens eller trafikföretagets tillstånd får inte någon

1. beträda spår område för tunnelbana eller sådan del av spårvägs spår område för vilken det genom stängsel eller skyltar eller på annat liknande sätt klart framgår att allmänheten inte har tillträde,

2. vidröra manöver- och signalanordningar eller liknande anordningar eller på annat sätt hindra trafikens behöriga gång.

2. *beträda spårfordons utsida,*

3. vidröra manöver- och signalanordningar eller liknande anordningar eller på annat sätt hindra trafikens behöriga gång.

Prop. 2003/04:174

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2005.

2. Ärenden enligt 2 kap. 8 § andra stycket som kommit in till polismyndigheten före den 1 april 2005 men som ännu inte har avgjorts, handläggs av länsstyrelsen enligt 2 kap. 8 § andra stycket i dess nya lydelse.

3. Prövningstillstånd krävs inte i fråga om domar och beslut som har meddelats av länsrätt före ikraftträdandet.

Inom Justitiedepartementet har en departementspromemoria Några frågor om ordningslagen (Ds 2001:66) utarbetats. Promemorian behandlar förslag till vissa ändringar i ordningslagen, bl.a. tillstånd till tävling på väg med fordon, säkerhetskrav på tivolianordningar och förbud att beträda spårfordons utsida. Promemorians lagförslag i dessa delar finns i *bilaga 1*. I promemorian behandlas även frågor om hypnotiska experiment, tillstånd till användning av offentlig plats och säkerhet i skidbackar. Dessa frågor behandlas emellertid inte i propositionen. Regeringen har för avsikt att återkomma i dessa frågor.

AB Storstockholms Lokaltrafik (SL) har återtagit begäran om ändringar i ordningslagen dels ifråga om yttrande och vetorätt för SL beträffande offentlig plats inom tunnelbanans område, dels ifråga om trafik-tjänstemän i tunnelbana bör ges samma befogenheter som befattningshavare vid järnväg. Dessa frågor har därför avskrivits från vidare handläggning. SL:s hemställan om ändringar i ordningslagen i övrigt behandlas i propositionen.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2001/8204/PO).

I propositionen behandlas också ett förslag som innebär att i ordningslagens bestämmelse om godkännande och besiktning av tivolianordningar skall ordet godkända utgå. Detta förslag finns inte med i promemorian, eftersom frågan har aktualiserats senare genom en begäran från Rikspolisstyrelsen. Berörda myndigheter har därför i särskild ordning beretts tillfälle att lämna synpunkter på det förslaget. En förteckning över dessa remissinstanser finns i *bilaga 2*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2004/1151/PO).

Dessutom behandlas i propositionen ett lagförslag som innebär att krav på prövningstillstånd införs vid överklagande av ett länsrättsbeslut i mål enligt ordningslagen. Inte heller detta lagförslag finns med i promemorian. Förslaget i den delen har remitterats i särskild ordning. En förteckning över dessa remissinstanser finns i *bilaga 2*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2004/3623/DOM).

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och vänsterpartiet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 27 maj 2004 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 3*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*.

Lagrådet har föreslagit att en viss omredigering bör ske av den ändrade bestämmelsen i 4 kap. 5 § ordningslagen. Lagrådet har vidare påpekat att det i lagrådsremissen inte har berörts hur de ärenden enligt 2 kap. 8 § andra stycket ordningslagen, som kommit in till polismyndigheten före den 1 april 2005 men som ännu inte avgjorts, skall handläggas. Enligt

Lagrådet bör i en övergångsbestämmelse klargöras att dessa ärenden skall handläggas av länsstyrelsen enligt den nya bestämmelsen. Regeringen följer i propositionen Lagrådets förslag. I övrigt har vissa redaktionella ändringar gjorts.

4 Tillstånd till tävling eller uppvisning på väg med fordon

Regeringens förslag: Länsstyrelsen skall från polismyndigheten ta över prövningen av ansökningar om tillstånd till tävlingar på väg med fordon enligt ordningslagen. Länsstyrelsen skall även pröva tillstånd till uppvisning på väg med fordon.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker den föreslagna ändringen eller lämnar den utan erinran, förutom *Riksdagens ombudsmän (JO)* som menar att förslaget inte helt tillgodoser syftet med ändringen och har anfört att genom tillägget ”eller tävlingar på väg med fordon” utesluts trafikanter såsom skidåkare och rullskridskoåkare eftersom dessa trafikanter inte utgör fordon. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har påpekat att i Stockholms län är det inte ovanligt att rullskridsko- och rullstolslopp arrangeras i anslutning till löpartävlingar, vilket innebär att styrelsens tillståndsprövning i mycket stor utsträckning blir styrd av polisens tillstånd för löpartävlingen.

Bakgrund: Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar får enligt 2 kap. 4 § första stycket ordningslagen (1993:1617) inte anordnas på offentliga platser utan tillstånd. Av andra stycket följer bl.a. att tillstånd krävs för offentliga tillställningar även i annat fall om sammankomsten avser tävling eller uppvisning i motorsport. Prövning av ansökan om tillstånd enligt 2 kap. 4 § ordningslagen görs av polismyndigheten.

Men det finns undantag från denna bestämmelse. Av 2 kap. 8 § ordningslagen framgår att om den offentliga tillställningen avser tävling eller uppvisning i motorsport och det för att genomföra tillställningen krävs beslut av länsstyrelsen i något annat avseende, prövas frågan om tillstånd av länsstyrelsen efter samråd med polismyndigheten. Enligt t.ex. 3 kap. 84 § trafikförordningen (1998:1276) krävs tillstånd av länsstyrelsen för tävlingar på väg med fordon. Detta innebär att länsstyrelsen prövar frågan om tillstånd enligt ordningslagen om tävling i motorsport på väg.

När det gäller tävlingar på väg, dvs. på offentlig plats, med andra fordon än motorfordon t.ex. cykeltävlingar, skid- eller rullskridskotävlingar skall länsstyrelsen, precis som vid motortävlingar, fatta beslut om tillstånd enligt 3 kap. 84 § trafikförordningen. Tillstånd enligt ordningslagen vid sådana evenemang skall emellertid fattas av polismyndigheten eftersom stöd saknas i 2 kap. 8 § ordningslagen för länsstyrelsen att pröva tillstånd om tävlingar med andra fordon än motorfordon. Bestämmel-

serna får således konsekvensen att om det är fråga om en motortävling på väg krävs det endast tillstånd från länsstyrelsen medan det vid andra tävlingar på väg krävs tillstånd både från länsstyrelsen och från polismyndigheten.

Skälen för regeringens förslag: Ett skäl för att länsstyrelsen skall pröva ansökningar om tävlingar med fordon på väg är att det ofta behövs särskilda trafikföreskrifter för dessa tillställningar. Till skillnad från polismyndigheten har länsstyrelsen behörighet att utfärda sådana föreskrifter.

Regeringen anser att sakliga skäl saknas för den i dag rådande skillnaden mellan prövningen av tillstånd om motortävlingar på väg och tävlingar på väg med övriga fordon. Därtill talar länsstyrelsens möjlighet att utfärda särskilda trafikföreskrifter för att ansökningar enligt ordningslagen avseende alla fordon bör prövas av länsstyrelsen. Övervägande skäl talar därför för en sådan ändring som föreslås i promemorian, vilket medför att ansökningar om tävlingar på väg behandlas av samma myndighet oavsett om det rör sig om motorfordon eller andra fordon. Därutöver menar regeringen att samma skäl talar för att länsstyrelsen även skall pröva tillstånd om uppvisningar på väg med fordon. Regeringen avser därför att göra följdändringar i 3 kap. 84 § trafikförordningen så att länsstyrelsen även enligt denna författning skall pröva tillstånd om uppvisningar på väg med fordon.

I 2 § lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner definieras fordon som en anordning på hjul, band, medar eller liknande som är inrättad huvudsakligen för färd på marken och inte löper på skenor. Det innebär t.ex. att den som färdas med rullskridskor, rullskidor eller rullstol kommer att omfattas av den föreslagna bestämmelsen och att även ansökningar om sådana tävlingar eller uppvisningar skall prövas av länsstyrelsen.

Enligt regeringens mening bör alltså 2 kap. 8 § ordningslagen ändras så att ansökningar enligt ordningslagen om tillstånd till tävling eller uppvisning på väg med fordon skall handläggas av länsstyrelsen. Liksom enligt dagens regler skall tillståndsfrågan prövas av länsstyrelsen efter samråd med polismyndigheten.

5 Frågor om säkerhetskrav på vissa tivolianordningar m.m.

Regeringens förslag: Definitionen i ordningslagen av tivolianordning utvidgas så att fler typer av anordningar omfattas än enligt gällande bestämmelse.

Säkerhetskraven för tivolianordningar skall omfatta även anordningar som används i andra sammanhang än vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar.

Kravet på godkännande av tivolianordningar utgår men anordningarna skall fortfarande vara besiktigade.

Promemorians förslag: Att definitionen i ordningslagen av tivolianordning utvidgas och att även tivolianordningar som används vid andra

tillfällen än vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar skall omfattas av bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker den föreslagna ändringen eller lämnar den utan erinran. *Konsumentverket* reserverar sig och menar att det finns anledning att klargöra vilka tivolianordningar som omfattas av kravet på besiktning och godkännande, samt att det föreslagna rekvisitet ”mot vederlag” framstår som olämpligt eftersom det skulle medföra att anordningar som utbjudes utan krav på ersättning inte skulle omfattas. *Barnombudsmannen* menar att även enklare karuseller kan innebära en säkerhetsrisk då de används av barn i låga åldrar och att även dessa bör omfattas av kravet på besiktning. *Boverket* anför att vid utformningen av vilka anordningar som ska omfattas av ordningslagen bör en samordning ske med bestämmelserna i rådets direktiv 2000/9/EG av den 20 mars 2000 om linbaneanläggningar för persontransport¹. Vidare menar verket att begreppet bergbanor bör ersättas med berg- och dalbanor.

Rikspolisstyrelsens förslag: Förslaget att ordet godkända skall utgå ur 2 kap. 13 § ordningslagen överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker den föreslagna ändringen eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: Bestämmelser om säkerhetskrav för tivolianordningar finns i 2 kap. 13 § ordningslagen. I första stycket anges att tivolianordningar, såsom karuseller, pariserhjul, bergbanor, bilbanor och liknande anordningar får användas vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar endast om de erbjuder betryggande säkerhet mot olycksfall och om de är besiktigade och godkända. Regeringen eller den myndighet som regeringen föreskriver får enligt andra stycket meddela föreskrifter om prövning, besiktning och förbud att använda en tivolianordning.

Sådana föreskrifter har meddelats i förordningen (1993:1634) om besiktning av tivolianordningar. En tivolianordning skall enligt 3 § besiktigas innan den första gången tas i bruk i Sverige och därefter vid regelbundet återkommande tillfällen. Om anordningen har ändrats i något avseende som har väsentlig betydelse för säkerheten, skall den besiktigas på nytt.

Rikspolisstyrelsen skall efter samråd med Elsäkerhetsverket, Boverket och Arbetsmiljöverket meddela närmare föreskrifter om besiktning av tivolianordningar.

Rikspolisstyrelsen har meddelat föreskrifter och allmänna råd om besiktning av tivolianläggningar (RPSFS 2000:25, FAP 513-1). I 1 § definieras tivolianordning som en personförande eller personbärande anordning för nöjesändamål. Dessa föreskrifter och allmänna råd trädde i kraft den 1 juli 2000 och ersatte då RPSFS 1996:7. Enligt den tidigare lydelsen omfattades inte enklare barnkaruseller, vanliga gungor, redskap för s.k. bungy-jump, vattenrutschkanor och liknande av kravet på besiktning.

Genom bestämmelsen i 3 kap. 17 § ordningslagen ges polismyndigheten möjlighet att i ett särskilt fall ge anvisningar eller tillsägelser till innehavaren av sådana bad- och campingplatser och lokaler eller platser för idrott, friluftsliv, spel, lek, förströelse eller liknande som allmänheten har

¹ EGT L 106, 3.5.2000, s. 21 (Celex 389L0106)

tillträde till. Detta under förutsättning att det behövs för att förebygga oordning eller för att förhindra att människors hälsa eller egendom skadas. Om det är nödvändigt får polismyndigheten förbjuda fortsatt användning.

Frågan om säkerhetskrav för tivolianordningar har varit föremål för diskussion i riksdagen. Bostadsutskottet anförde i sitt betänkande 1999/2000:BoU09 att även andra anordningar än de som omfattas av dagens besiktningskrav bör ges betryggande säkerhet mot olycksfall. Som exempel angav utskottet s.k. bungy-jumpanordningar, rodeomaskiner och vissa äventyrsbanor. Utskottet ansåg vidare att det, beträffande det stora flertalet anordningar, framstod som befogat att ifrågasätta om inte säkerhetskraven bör gälla även i andra sammanhang än allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar.

Utskottet hemställde därför att riksdagen skulle ge regeringen till känna att det fanns ett behov av översyn av säkerhetskraven beträffande vissa tivolianordningar. Riksdagen biföll Bostadsutskottets hemställan (rskr. 1999/2000:190).

Skälen för regeringens bedömning

Krav på godkännande av tivolianordningar

Enligt 2 kap. 13 § första stycket ordningslagen föreskrivs, som framgått ovan, att tivolianordningar får användas vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar endast om de erbjuder betryggande säkerhet mot olycksfall och om de är besiktigade och godkända.

I samband med införandet av EES-avtalet, fattade Riksdagen ett principbeslut (prop. 1991/92:170, bil. 11, s. 38–83, bet. 1992/93:EU1, rskr. 1992/93:18) om att det dåvarande riksprövplatssystemet skulle upphöra och att svenska tekniska kontrollordningar skulle bygga på Europeiska gemenskapens principer. Den tidigare gällande svenska kontrollordningen med riksprövplatser innebar att den kontrollerande myndigheten uppställde krav på godkännande av en produkt. Bedömningen gjordes på statens vägnar och innefattade myndighetsutövning. Genom riksdagens beslut upphörde riksprövplatssystemet till förmån för ett öppnare system med ackrediterade organ. Detta innebar att den tidigare ordningen med myndighetsgodkännanden ersattes med kontroller som utförs av enskilda organ som ackrediterats för uppgiften. I motiven till lagstiftningen (prop. 1991/92:170, bilaga 11 s. 60–61) anfördes att denna förändring även medför konsekvenser för den rättsliga karaktären av de berörda organens verksamhet. Det ackrediterade organet utövar således inte någon form av myndighetsutövning.

Regeringen har med stöd av bemyndigandet i 2 kap. 13 § ordningslagen utfärdat förordning (1993:1634) om besiktning av tivolianordningar. Den nu gällande kontrollordningen bygger på besiktning genom enskilda organ och innebär att tivolianordningar skall besiktigas av ackrediterade organ för att få användas.

Regeringen menar att den förändrade karaktären hos kontrollorganet bör tydliggöras i ordningslagen. Ordet godkända bör därför utgå, eftersom det innefattar någon grad av myndighetsprövning. I stället bör en-

dast begrepp som beskriver ett rent tekniskt förfarande användas, såsom besiktning.

Regeringen finner mot bakgrund av vad som nu anförts att kravet på godkännande i 2 kap. 13 § ordningslagen bör utgå. Kravet på besiktning skall dock kvarstå i bestämmelsen.

Definitionen av tivolianordning utvidgas

Liksom på andra områden sker det en utveckling av anordningar för tivolin och andra liknande nöjesanläggningar. Sedan ordningslagens tillkomst har nya nöjesattraktioner introducerats. Ett exempel på en sådan attraktion som under en tid varit och fortfarande är populär är t.ex. bungy-jump, som riksdagen nämner i sitt betänkande. Ett ytterligare exempel är banor för sommarrodel.

Med dagens lydelse av 2 kap. 13 § ordningslagen och vid en jämförelse med motiven till lagstiftningen är det inte självklart att sådana anordningar är avsedda att omfattas av bestämmelsen. Inte heller de övriga av riksdagen nämnda exemplen, rodeomaskiner och äventyrsbanor, är tydligt omfattade av regleringen.

Rikspolisstyrelsen har, som framgått ovan, i sina föreskrifter definierat en tivolianordning som en personförande eller personbärande anordning för nöjesändamål. Enligt den tidigare lydelsen av Rikspolisstyrelsens föreskrifter (RPSFS 1996:7) omfattades inte enklare barnkaruseller, vanliga gungor, redskap för s.k. bungy-jump, vattenrutschkanor och liknande av kravet på besiktning.

Regeringen delar uppfattningen att det är rimligt att även anordningar för t.ex. bungy-jump, vattenrutschkanor, sommarrodelbanor och rodeomaskiner omfattas av bestämmelsen om besiktning i ordningslagen. Kravet på besiktning bör dock inte utvidgas så långt att enklare barnkaruseller och vanliga gungor omfattas av ordningslagens bestämmelser. Den definition av tivolianordning som finns i 1 kap. 1 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om besiktningar av tivolianläggningar (RPSFS 2000:25, FAP 513-1) om personförande eller personbärande anordning för nöjesändamål får anses innefatta de anordningar som regeringen anser bör omfattas av kravet på besiktning.

I 1 kap. artikel 1 p. 6 rådets direktiv 2000/9/EG av den 20 mars 2000 om linbaneanläggningar för persontransport fastställs att direktivet inte omfattar bl.a. fast eller flyttbar tivoliutrustning och anläggningar på nöjesfält som är avsedda för fritidsändamål och inte som medel för persontransport. Genom den föreslagna definitionen av tivolianordningar, särskilt kravet på att dessa eller liknande anordningar skall vara avsedda för nöjesändamål, menar regeringen att de linbaneanläggningar som avses i direktivet inte kommer att omfattas av bestämmelsen i ordningslagen.

Regeringen anser därför att den önskade utvidgningen av tillämpningsområdet för 2 kap. 13 § ordningslagen bör åstadkommas genom att den nuvarande lydelsen kompletteras dels med begreppet vattenrutschkanor, dels med den definition som används i Rikspolisstyrelsens föreskrift, nämligen att med en tivolianordning avses en personförande eller personbärande anordning för nöjesändamål.

Regeringen delar också *Boverkets* ståndpunkt, att begreppet bergbanor bör förtydligas genom att i definitionen av tivolianordningar använda begreppet berg- och dalbanor.

Tivolianordningar som används i andra sammanhang än allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar

När det gäller frågan om ordningslagens säkerhetskrav skall gälla även i andra sammanhang än allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar är frågan framför allt relevant med hänsyn till vissa typer av nöjesanläggningar.

Allmänt gäller att för att en tillställning skall anses som offentlig krävs att den ordnas för allmänheten eller att allmänheten har tillträde till den. När det gäller tivolin följer det av 2 kap. 3 § ordningslagen att tivolinöjen är att anse som offentliga tillställningar. Av lagmotiven till 2 kap. 3 § ordningslagen (prop. 1992/93:210 s. 244) framgår emellertid att de företeelser som förekommer på s.k. sommarland och liknande anläggningar, inte kan anses utgöra offentliga tillställningar. Polisen har i stället med stöd av 3 kap. 17 § ordningslagen möjlighet att ge de anvisningar eller tillsägelser som ur ordnings- och säkerhetssynpunkt kan behövas i dessa fall.

I 2 kap. 13 § ordningslagen görs ingen åtskillnad mellan fasta anläggningar och ambulerande tivolin. Bestämmelserna i paragrafen tar sikte på såväl ambulerande tivolianordningar som stationära anläggningar av det slag som finns i t.ex. nöjesparkerna Gröna Lund och Liseberg (a. prop. s. 254). Som framgått ovan är emellertid användningen av anordningar på sommarland och liknande platser enligt lagmotiven till ordningslagen inte att anse som en offentlig tillställning. Bestämmelserna i 2 kap. 13 § ordningslagen om besiktning är därför inte tillämpliga på anordningar inom vissa typer av nöjesanläggningar.

Det är oklart varför det dragits en skiljelinje när det gäller vad som är att anse som en offentlig tillställning mellan t.ex. Liseberg och en sommarlandsanläggning. Denna ordning kan leda till oklarheter i tillämpningen av bestämmelserna. Samma intressen som ligger bakom regleringen av tivolinöjen enligt dagens bestämmelser är relevanta när det gäller andra nöjesanläggningar. Därför finns det skäl att utvidga tillämpningsområdet till att avse all användning av de tivolianordningar som avses i 2 kap. 13 § ordningslagen, oavsett om de finns i nöjesanläggningar, nöjesparker eller på annan plats.

Regeringen anser, i likhet med *Konsumentverket* men till skillnad från förslaget i promemorian, att det medför orimliga konsekvenser om en förutsättning för besiktningskravet är att anordningen erbjuds allmänheten mot vederlag. Det kan inte uteslutas att en arrangör utbjuder en tivolianordning utan krav på vederlag, t.ex. i syfte att locka besökare till arrangemanget. Kravet på att anordningen skall vara besiktigad framstår enligt regeringens mening som lika väsentligt oavsett om anordningen utbjudits till allmänheten mot betalning eller inte.

Den av regeringen föreslagna ändringen bör leda till att det tydligare framgår att det är den enskilda tivolianordningens karaktär som är avgörande när det gäller tillämpningen av 2 kap. 13 § ordningslagen och inte var den är placerad eller i vilket sammanhang den används.

Regeringens bedömning: Kravet på tillstånd för att anordna en offentlig danstillställning bör inte avskaffas.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna delar promemorians bedömning eller lämnar den utan invändning. *Stockholms stad* anser dock att danstillstånden är byråkratiska och onödiga och att de bör avskaffas.

Bakgrund: Enligt 2 kap. 4 § andra stycket ordningslagen krävs tillstånd för att anordna en offentlig danstillställning även om den inte anordnas på offentlig plats.

Stockholms stad har i en framställning till Justitiedepartementet föreslagit att kravet på danstillstånd skall avskaffas (dnr Ju1999/5542). I framställningen hävdar Stockholms stad att bestämmelserna om danstillstånd är byråkratiska och anför i korthet följande. På de flesta pubar och restauranger förekommer bakgrundsmusik. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen gör alltid en prövning av risken för ljud- och bullerstörningar och anger i förekommande fall krav på ljudisolering vid prövning av serveringstillstånd. Därtill gör brandmyndigheten en inspektion för att konstatera att stället uppfyller krav på brandsäkerhet. Om brandsäkerheten och ljudnivån är säkerställd måste ett speciellt danstillstånd anses som onödigt.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen delar i och för sig Stockholms stads bedömning att ett avskaffande av kravet på tillstånd till danstillställningar, som inte genomförs på offentlig plats, skulle kunna leda till minskad byråkrati. Miljö- och hälsoskyddsnämndens och brandmyndighetens inspektioner fyller också naturligtvis en viktig funktion när det gäller säkerheten vid sådana tillställningar.

Det finns emellertid andra aspekter som måste tillgodoses. Polisen måste ha verktyg för att på ett effektivt sätt kunna fullgöra sitt uppdrag att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Det är, som *Rikspolisstyrelsen* anför, väl känt att det vid danstillställningar kan uppkomma bråk och andra situationer som kan kräva polisingripande. Det kan också föranleda t.ex. trafikproblem och ordningsstörningar om danstillställningar med stor publik anordnas samtidigt i närheten till varandra. Det är, som styrelsen också anför, viktigt att villkoren för tillställningen uppmärksammas vid en ansökan.

Regeringen anser, i likhet med flertalet remissinstanser, att de argument som kan anföras mot ett avskaffande av kravet på danstillstånd, framför allt avseende ordning och säkerhet, väger tyngre än behovet av minskad byråkrati. Bestämmelsen om tillstånd till danstillställningar bör därför inte ändras.

Regeringens bedömning: Bestämmelser om säkerhet vid uppställning av containrar bör inte införas i ordningslagen. Arbetet för ökad säkerhet bör i stället ske genom samarbete mellan berörda myndigheter och branschen och genom standardisering av utformningen av containrar.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser delar promemorians bedömning eller lämnar den utan invändning. *Boverket* anser dock att de skäl som anförs till stöd för att införa en bestämmelse i ordningslagen om säkerhet vid uppställning av containrar väger tyngre än de skäl som redovisats mot denna uppfattning. *Konsumentverket* anser att de nuvarande reglerna för slutna containrar är otillräckliga ur säkerhetssynpunkt och menar att det är angeläget att det i lag tydligt pekas ut dels vilken myndighet som skall ta fram regler för containrar, dels vilken myndighet som skall svara för tillsynen av reglerna. *JO* anser att de skäl som redovisats i promemorian mot införandet av en bestämmelse om säkerhet vid uppställning av containrar inte är helt övertygande. *Helsingborgs kommun* menar att det finns behov av ett generellt regelverk med krav på särskilda säkerhetsanordningar på alla containrar som utgör olycksrisk för barn.

Bakgrund: Bestämmelser om bygglov för byggnader och andra anläggningar finns i plan- och bygglagen (1987:10). Om en container är att anse som en sådan byggnad eller anläggning torde variera från fall till fall. När det gäller containrar som ställs upp gruppvis, t.ex. vid återvinningsstationer torde dessa vara att anse som upplag enligt plan- och bygglagen. Därmed har kommunernas byggnadsnämnder viss möjlighet att inom bygglovsförfarandet pröva lämpligheten av föreslagen utformning och placering med hänsyn till risken för olycksfall. Ett upplag skall också uppfylla de tekniska egenskapskrav som uppställs för byggnadsverk. Också prövning av sådana anläggningar faller under byggnadsnämndens tillsynsområde. Däremot krävs det inte bygglov för containrar som ställs upp tillfälligt och byts ut när de blir fulla.

Även i ordningslagen finns vissa bestämmelser som är av betydelse vid uppställning av containrar. Dessa inskränker sig till uppställning på offentlig plats. Enligt 3 kap. 1 § ordningslagen krävs det tillstånd från polismyndigheten för att använda offentlig plats på ett sätt som inte stämmer överens med det ändamål för vilket platsen upplåtits för eller inte är allmänt vedertaget. Tillstånd behövs dock inte om platsen tas i anspråk endast tillfälligt och i obetydlig omfattning och utan att inkräkta på någon annans tillstånd. I allmänhet innebär detta att det krävs tillstånd för att ställa upp en container på offentlig plats.

I vilka fall tillstånd inte behövs diskuteras i motiven till lagstiftningen (prop. 1992/93:210 s. 275f). Där framgår att ett nyttjande av en plats som sträcker sig längre än några timmar som regel inte kan anses vara ett tillfälligt utnyttjande. När det gäller obetydlighetsrequisitet framgår att det avgörande är storleken på ytan av den offentliga platsen. Är det fråga om en begränsad yta kan ett mycket blygsamt ianspråktagande bli tillstånds-

pliktigt, om en större del av den offentliga platsen därigenom tas i anspråk.

Polismyndigheten skall enligt 3 kap. 2 § ordningslagen inhämta yttrande från kommunen innan tillstånd ges för att ta en offentlig plats i anspråk. Om kommunen avstyrker ansökan får polisen inte meddela tillstånd.

Polismyndigheten får förelägga den som utan nödvändigt tillstånd eller i strid med de villkor som gäller för tillståndet placerat t.ex. en container på offentlig plats att ta bort den. Samma sak gäller i de fall då den inte tagits bort efter det att giltighetstiden för tillståndet löpt ut. Ett sådant föreläggande får riktas också mot containerns ägare eller den som är i ägarens ställe, även om den ställts upp för annans räkning. Detta gäller emellertid inte om det är uppenbart att någon annan än föremålets ägare eller den som är i ägarens ställe har bestämt platsen för uppställningen.

Boverket har i en framställning till regeringen begärt en översyn av säkerhetsreglerna när det gäller uppställning av containrar (dnr Ju1998/1521). Bakgrunden till framställningen är en rekommendation från Statens haverikommission till Boverket att verka för att ansvaret för tillsyn över containrars konstruktion, hantering och placering klarläggs. Rekommendationen framfördes i en rapport från en undersökning av en olycka som inträffat vid en returpapperscontainer i Norberg 1997.

Med anledning av rekommendationen sammankallade Boverket ett antal berörda myndigheter och organisationer till samråd om dessa säkerhetsfrågor. Detta arbete resulterade i en promemoria som givits in till regeringen. De i arbetet deltagande myndigheterna och organisationerna står i huvudsak bakom promemorians slutsatser.

I Boverkets promemoria framförs att gällande rätt inte är helt tillfredsställande från säkerhetssynpunkt. För det första finns det inga tydligt uttalade krav på säkerhetsanordningar för att förhindra att barn tar sig in i sådana containrar som innebär olycksrisk för dem. För det andra är inte plan- och bygglagstiftningen tillämplig när det gäller enstaka containrar. För det tredje omfattar ordningslagens tillståndskrav endast uppställningar på offentlig plats. Boverket anser därför att det finns starka skäl för att i lag införa ett uttryckligt krav på särskilda säkerhetsanordningar på alla containrar som utgör olycksrisk för barn. Boverket anser att en lämplig plats för ett sådant krav är ordningslagen som i dag innehåller krav på säkerhetsanordningar för brunnar, bassänger och liknande anläggningar.

Skälen för regeringens bedömning: Någon reglering i ordningslagen om containersäkerhet finns inte. Det finns emellertid bestämmelser som tar särskilt sikte på säkerheten för barn när det gäller vissa andra typer av anläggningar.

I 3 kap. 5 § ordningslagen anges att brunnar, bassänger och liknande anläggningar skall vara försedda med de säkerhetsanordningar som behövs med hänsyn till anläggningarnas belägenhet och beskaffenhet. Det skall särskilt beaktas att säkerhetsanordningarna ger tillräckligt skydd mot olyckor med barn. Anläggningens ägare eller den som till följd av nyttjanderättsavtal eller på någon annan grund är i ägarens ställe har ansvar för att anläggningen är försedd med nödvändiga säkerhetsanordningar. Polismyndigheten får i fråga om särskild anläggning besluta om de säkerhetsåtgärder som skall vidtas.

Allmänt kan sägas att de säkerhetsfrågor som regleras i ordningslagen framför allt berör säkerheten vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Undantag från denna huvudregel finns emellertid. Exempelvis den nyss nämnda bestämmelsen i 3 kap. 5 § ordningslagen om bassänger m.m. men också när det gäller brister på byggnader enligt 3 kap. 3 § ordningslagen och vid upptagande av isvak, grävning eller schaktning enligt 3 kap. 4 § ordningslagen.

Som framförts av *Boverket* skulle en bestämmelse om barnsäkerhet vid containrar, för det fall en sådan skall finnas i ordningslagen, lämpligen kunna placeras i 3 kap. 5 § ordningslagen. I den bestämmelsen regleras redan säkerhet för barn när det gäller andra typer av anläggningar.

Det finns emellertid en viktig skillnad mellan de anläggningar, brunnar, bassänger och liknande anläggningar, som i dag regleras i 3 kap. 5 § och containrar. De enligt gällande bestämmelser utpekade anläggningarna är fasta medan de containrar som skulle träffas av *Boverkets* förslag är flyttbara. Det stora antalet containrar samt det faktum att de är flyttbara skulle medföra stora svårigheter att effektivt kontrollera bestämmelsernas efterlevnad. Polisens uppgift riskerar också att försvåras genom att en bestämmelse om containrar skulle bli svår att tillämpa. Bl.a. kan det uppstå gränsdragningsproblem mot plan- och bygglagstiftningens regelsystem.

Brunnar och bassänger är förenade med en direkt risk för barn som kan riskera att drunkna om de ramlar ned i brunnen, medan containrarna framför allt utgör en risk i samband med att tömning sker. Problemet med containrar handlar till stor del om säkerheten vid hanteringen. Många gånger är det varken containerns konstruktion eller placering som är upphovet till faran. I stället handlar det om att den som hämtar containern gör de kontroller som behövs för att säkerställa att inte någon befinner sig i denna.

Därutöver ställer regeringen sig tveksam till att i ordningslagen införa bestämmelser som detaljerat reglerar hur specifika produkter skall vara utformade. Inte heller plan- och bygglagstiftningen lämpar sig enligt regeringens mening för det aktuella ändamålet. Plan- och bygglagen reglerar främst förändringar i den fysiska miljön, t.ex. uppförande av byggnader och anordnande av upplag, men inte driften av olika verksamheter i sig.

Regeringen vill dock betona vikten av ett fortsatt arbete för ökad säkerhet vid containrar, särskilt ur ett barnsäkerhetsperspektiv. Det nu aktuella problemet bör emellertid mot bakgrund av ställningstagandena ovan lösas i annan ordning än genom en bestämmelse i ordningslagen. Det fortsatta arbetet bör framför allt bedrivas genom fortsatt samverkan mellan berörda myndigheter och branschen samt inom ramen för ett standardiseringsarbete om containrars utformning.

8 Vissa frågor om spårsäkerhet

AB Storstockholms lokaltrafik (SL) har i en skrivelse (dnr Ju1996/4348/PO) till Justitiedepartementet begärt ett flertal ändringar i

8.1 Förbud mot att beträda utsidan av spårfordon

Regeringens förslag: Bestämmelsen om säkerhet vid spårtrafik i ordningslagen tydliggörs så att det klart framgår att det är förbjudet att beträda spårfordons utsida utan tillstånd av spårinnehavaren eller trafikföretaget.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar det utan invändning. *Riksåklagaren* ställer sig tveksam till behovet av ett förtydligande och menar att det redan i dag är förbjudet.

Bakgrund: Utan spårinnehavarens eller trafikföretagets tillstånd får ingen vidröra manöver- och signalanordningar eller liknande anordningar eller på annat sätt hindra trafikens behöriga gång enligt 4 kap. 5 § 2 ordningslagen.

Bestämmelsen är tillämplig så snart någon missbrukar en mekanisk eller teknisk anordning som behövs för trafiken. Uttrycket ”på annat sätt hindrar trafikens behöriga gång” innefattar bl.a. att hindra stängning av dörrar på t.ex. tunnelbanetåg. Av lagmotiven till bestämmelsen framgår att åtgärder som mera är av ordningskaraktär och inte kan anses utgöra hinder för trafikens utnyttjande inte omfattas av bestämmelsen (prop. 1992/93:210 s. 306).

SL har i sin skrivelse begärt att lagtexten kompletteras på så sätt att beträdande av någon del av utsidan av spårfordon utan spårinnehavarens eller trafikföretagets tillstånd förbjuds. SL har till sin framställning bilagt ett yttrande från Åklagarmyndigheten i Stockholm. I yttrandet sägs att det enligt myndigheten inte faller under straffbestämmelsen i 4 kap. 10 § ordningslagen att stå på kopplet mellan vagnarna, på fotsteget vid passagerardörrarna eller på vagnstaket. Enligt åklagarmyndigheten kan man möjligen anse att beteendet faller under 4 kap. 5 § 2 sista ledet ”eller på annat sätt hindra trafikens behöriga gång”. Detta är dock enligt myndigheten mycket tveksamt varför ett klagande vore välkommet.

Rikspolisstyrelsen har i samband med remissförfarandet av SL:s skrivelse till regeringen uppgett att ett antal personer rapporterats för händelser av sådant slag som SL nämner, men förfarandet har inte ansetts straffbart enligt 4 kap. 5 § 2 ordningslagen. Styrelsen menar att det är angeläget att komma till rätta med företeelsen och har tillstyrkt förslaget att förtydliga bestämmelsen så att beträdande av utsidan på spårfordon kan beivras.

Riksåklagaren å sin sida menar att beträdande av utsidan av tunneltåg redan torde omfattas av den nuvarande bestämmelsen. Detta eftersom tunnelbaneförare inte får framföra tåget när någon befinner sig på en vagns utsida, såsom på vagnstak, fotsteg eller koppling. Riksåklagaren menar således att den som befinner sig på vagnens utsida hindrar trafikens behöriga gång. Beteendet skulle därmed falla under 4 kap. 5 § 2 ordningslagen och vara straffsanktionerat i 4 kap. 10 § ordnings-

lagen. *Riksåklagaren* har vidare anfört att de olika bestämmelserna i 4 kap. avser att täcka olika kollektiva transportmedel, varför en fullständig uppräknig inte med lätthet låter sig göras.

Skälen för regeringens förslag: De beteenden som SL tagit upp i sin framställning som t.ex. att någon står på det s.k. kopplet mellan vagnarna, på fotsteg vid dörrarna eller på vagnstaket kan vara mycket farliga och dessutom leda till att trafiken hindras. Delade meningar råder om sådana beteenden faller in under formuleringen ”på annat sätt hindra trafikens behöriga gång” i 4 kap. 5 § ordningslagen och därigenom redan i dag är förbjudna.

Den aktuella bestämmelsen är formulerad så att det är tydligt att det är förbjudet att vidröra manöver- och signalanordningar eller liknande anordningar. Det föreskrivs också att det är förbjudet att på annat sätt hindra trafikens behöriga gång. Vilka dessa sätt skulle vara ges ingen vidare förklaring till. Av motiven till lagstiftningen avseende 4 kap. 5 § ordningslagen (prop. 1992/93:210 s. 207) framgår att ett generellt utformat förbud mot att missbruka tekniska anordningar i kollektivtrafiken är motiverat inte bara från säkerhetssynpunkt utan också med hänsyn till intresset av att det känsliga system som kollektivtrafiken i många fall utgör inte störs till följd av liknande åtgärder.

Regeringen menar i och för sig, lika med *Riksåklagaren*, att det är svårt att göra en fullständig uppräknig av alla gärningar som bör falla in under bestämmelsen. Men den svårigheten bör emellertid inte lägga hinder i vägen för en förändring av bestämmelsen. Inte minst mot bakgrund av att en grundläggande regel när det gäller straffsanktionerade bestämmelser är att det tydligt skall framgå vad som är kriminaliserat. I fråga om innehållet i 4 kap. 5 § 2 ordningslagen står det klart att det föreligger tveksamhet i hur bestämmelsen skall tolkas.

Som SL påpekat finns det ett antal beteenden som förhindrar trafiken utan att det har samband med beröring av någon manöver- eller signalanordning. Regeringen anser därför att det finns anledning att förtydliga bestämmelsens innehåll så att det klart framgår att det är förbjudet att beträda spårfordons utsida.

8.2 Fråga om tillstånd för vissa aktiviteter inom delar av tunnelbanans område

Regeringens bedömning: Något krav på tillstånd från SL, eller av bolaget utsedd entreprenör, för aktiviteter, exempelvis musikuppträdanden eller försäljning, innanför ingångsspärrarna till tunnelbana bör inte införas i ordningslagen.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser delar promemorians bedömning eller lämnar den utan invändning, förutom *SL* som vidhåller sin uppfattning att tillstånd bör införas för aktiviteter innanför ingångsspärr till tunnelbana.

Bakgrund: Enligt 4 kap. 7 § ordningslagen får tillträde till ett trafikföretags område eller färdmedel vägras t.ex. den som är berusad, medför

sådan farlig egendom som avses i 4 kap. 6 § 1 ordningslagen eller annars uppträder på ett sådant sätt att det finns anledning att befara att han eller hon kommer att störa den allmänna ordningen eller äventyra säkerheten i trafiken. Den som är berusad, stör ordningen eller äventyrar säkerheten i trafiken är, enligt 4 kap. 8 § ordningslagen, på uppmaning av trafikjäns-teman skyldig att lämna trafikföretagets område eller färdmedel. Samma sak gäller för den som brutit mot bestämmelserna i 4 kap. 4–6 §§ ordningslagen eller inte rättat sig efter en trafikjänstemans anvisningar eller tillsägelser enligt 4 kap. 3 § ordningslagen.

Den som har vägrats tillträde enligt 4 kap. 7 § eller som i enlighet med 4 kap. 8 § uppmanats att lämna trafikföretagets område eller färdmedel och inte gör som han eller hon blir tillsagd får enligt 4 kap 9 § ordningslagen avlägsnas av en polisman eller en ordningsvakt.

I lagmotiven till 4 kap. 9 § ordningslagen (prop. 1992/93:210 s. 307 f.) anges att det ankommer på polismannen eller ordningsvakten att självständigt pröva om förutsättningar för avvisning eller avlägsnande föreligger, dvs. om den person som begärs avvisad eller avlägsnad har betett sig på ett sätt som enligt lagen medför skyldighet att lämna t.ex. ett färdmedel. Vidare anförs att en sådan prövning inte kan bli alltför ingående utan polismannen eller ordningsvakten torde i allmänhet kunna godta de uppgifter som trafikjänstemannen lämnar om händelseförloppet. Om polismannen eller ordningsvakten finner det uppenbart att grund för avvisning saknas har denne dock rätt att vägra handräckning.

SL har föreslagit att 4 kap. ordningslagen kompletteras med en bestämmelse om tillståndskrav för vissa aktiviteter innanför ingångsspärren till tunnelbanan och tunnelbanetåg. Tillstånd ska kunna meddelas av SL eller av SL utsedd entreprenör med ansvar för tunnelbanans område. Ett sådant tillståndskrav borde enligt SL vara förenat med de ingripandemöjligheter som finns i 4 kap. 3 § och 8–9 §§ ordningslagen. Ett genomförande av tillståndspliktig aktivitet utan tillstånd eller i strid med sådant tillstånd, skulle då medföra att polis eller ordningsvakt, utan att göra egna bedömningar beträffande om ordningen störs eller säkerheten äventyras, kan avvisa eller avlägsna den som genomför aktiviteten.

De aktiviteter som SL framför allt tar sikte på är t.ex. att enskilda eller grupper utan tillstånd framför musikaliska eller andra konstnärliga verk inom tunnelbanans område, delar ut reklam eller samlar in pengar för olika ändamål.

SL tillämpar en administrativ ordning där beskrivna aktiviteter är tillståndspliktiga innanför ingångsspärrarna till tunnelbanan. Den bakomliggande tanken är att företagets bedömning av om tillstånd bör medges skall göras utifrån de krav som dels trafikföretaget, dels trafikanten kan ställa.

Som framgår av promemorian har *Riksåklagaren* och *Rikspolisstyrelsen* ställt sig negativa till SL:s förslag. Enligt styrelsens mening ger de förutsättningar för att ingripa som följer av gällande rätt i förening med den administrativa ordning med tillstånd för ifrågavarande aktiviteter som tillämpas av SL, tillräckliga möjligheter att bemästra förekommande ordnings- och säkerhetsproblem.

Riksåklagaren anser att de av SL framförda skälen inte utgör tillräcklig grund för att specialreglera förhållandena i tunnelbanan. Enligt *Riksåklagarens* mening bör de nuvarande bestämmelserna i 4 kap. vara tillräck-

liga för att komma tillrätta med de olägenheter som tar sig sådana proportioner att ett ingripande kan vara befogat.

Skälen för regeringens bedömning: Bestämmelserna i ordningslagen om avvisande av personer från ett trafikföretags område bygger på intresset av att upprätthålla ordning och säkerhet. Huvudansvaret för att bevaka ordning och säkerhet inom trafikföretagets område har lagts på trafiktjänstemän. Den som är berusad eller stör ordningen eller äventyrar säkerheten i trafiken är enligt 4 kap. 8 § ordningslagen skyldig att på uppmaning av trafiktjänsteman lämna trafikföretagets område eller färdmedel. Detsamma gäller också t.ex. den som inte följt de anvisningar och tillsägelser som trafiktjänstemannen gett enligt 4 kap. 3 § om underlåtelser eller överträdelsen har väsentlig betydelse för ordningen eller säkerheten i trafiken.

Om den som uppmanats att lämna trafikföretagets område eller färdmedel inte gör detta får en polisman eller ordningsvakt avvisa eller avlägsna honom eller henne. En polisman har naturligtvis både en rätt och en skyldighet att ingripa om den allmänna ordningen eller säkerheten störs även i andra fall än där en trafiktjänsteman påkallat biträde från honom eller henne.

Som nyss nämnts måste polismannen eller ordningsvakten när biträde påkallas självständigt pröva om förutsättningar för avvisning eller avlägsnande föreligger, dvs. att personen som skall avvisas har betett sig på ett sätt som enligt ordningslagen medför skyldighet att t.ex. lämna ett färdmedel.

Även om polismannen eller ordningsvakten enligt motiven till lagstiftningen (prop. 1992/93:210 s. 307 f.) har att göra en självständig prövning av förutsättningarna för ett avvisande torde trafiktjänstemannens uppgifter om händelseförloppet i allmänhet kunna godtas. Om polismannen eller ordningsvakten finner att det är uppenbart att grund för avvisning saknas har denne rätt att vägra handräckning.

Grunden för en polis eller ordningsvaks rätt att ingripa är att den verksamhet som pågår stör ordningen eller äventyrar säkerheten. Ingripande av polis eller ordningsvakt bör därför ske först när det har uppstått ordningsstörning eller risk för säkerheten.

Det avgörande för om en person skall kunna tvingas lämna området bör även i fortsättningen vara att det i det enskilda fallet föreligger en på något sätt dokumenterad ordningsstörning eller en risk för att säkerheten äventyras. Bara det faktum att personen i fråga har tillstånd av SL, eller inte, till sin verksamhet kan inte vara av avgörande betydelse för hur en polisman skall agera. Det bör i första hand ankomma på SL:s personal och inte på polisen, att påpeka det faktum att någon bedriver viss typ av från SL:s sida oönskad verksamhet. Den möjlighet som ordningslagen redan i dag ger en trafiktjänsteman att påkalla handräckning av polis eller ordningsvakt när det uppstår problem framstår som en väl avvägd ansvarfördelning mellan SL samt polis och ordningsvakter.

På grund härav anser regeringen att någon förändring av bestämmelserna i den riktning som SL föreslagit inte bör göras.

Regeringens bedömning: Ordningsbestämmelserna i ordningslagen om tunnelbana bör inte utvidgas att omfatta även regional järnvägstrafik.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser, förutom *SL*, delar promemorians bedömning eller lämnar den utan invändning. *SL* har anfört att det förhållandet, att problemet med olika ordningsbestämmelser för den regionala järnvägstrafiken och tunnelbanan är specifikt för Stockholms län inte utgör tillräckliga skäl att avstå från en särreglering för att åstadkomma en klarare gränsdragning. *SL* menar att det finns flera exempel på lagstiftning som innebär särreglering av förhållanden i Stockholms län.

Bakgrund: När det gäller säkerhetsbestämmelser och befogenheter för trafikutövarens personal vid järnvägstrafik och annan kollektivtrafik ges bestämmelser idag i både 25–28 §§ järnvägssäkerhetslagen (1990:1157) och i ordningslagen. Järnvägssäkerhetslagens bestämmelser gäller järnvägstrafik medan det i 4 kap. ordningslagen finns särskilda bestämmelser om tunnelbana, spårväg och sådan yrkesmässig trafik som avses i yrkestrafiklagen (1988:263). Med den sistnämnda hänvisningen avses framför allt busstrafik.

Riksdagen har den 28 mars 2004 beslutat i enlighet med regeringens proposition Järnvägslag (prop. 2003/04:123, bet. 2003/04:TU14, rskr. 2003/04:258). I propositionen föreslås att de grundläggande bestämmelserna om järnvägar regleras i en ny järnvägslag. Lagen skall inte gälla tunnelbana och spårväg. De allmänna säkerhetskrav samt ordnings- och straffbestämmelserna som gäller enligt järnvägssäkerhetslagen (1990:1157) överförs till 9 kap. järnvägslagen. Vissa följdändringar föreslås även i bl.a. järnvägssäkerhetslagen och lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker.

Järnvägslagen och övriga lagändringar träder i kraft den 1 juli 2004.

SL har begärt att regeringen gör en översyn av gränsdragningen mellan ordningsbestämmelserna på pendeltåg (regional järnvägstrafik) och tunnelbana.

Eftersom riksdagen beslutat att ordnings- och straffbestämmelserna i järnvägssäkerhetslagen överförs till en ny järnvägslag bör *SL*:s begäran ses mot denna bakgrund och en jämförelse mellan järnvägslagen och 4 kap. ordningslagen presenteras.

Olika säkerhetsbestämmelser gäller som nyss nämnts enligt den nya järnvägslagen och ordningslagen. Generellt kan sägas att ordningslagens bestämmelser är mer detaljerade än de som följer av järnvägslagen.

I 9 kap. järnvägslagen (25 och 25 a §§ i järnvägssäkerhetslagen) finns bestämmelser i detta ämne. I 9 kap 1 § föreskrivs att ingen, utan infrastrukturförvaltarens eller ett järnvägsföretags tillstånd, får beträda spårområdet för järnväg utom på platser där det klart framgår att allmänheten har tillträde. Av 9 kap. 2 § framgår att alkoholdrycker inte får förtäras

inom järnvägssystem, om det inte handlar om tillåten servering eller att särskilt tillstånd givits.

När det gäller ordningslagen finns motsvarande bestämmelser om för-
tärning av alkohol i 4 kap. 4 § och om beträdande av spårområde i 4 kap.
5 § första stycket. Därutöver finns i 5 § en bestämmelse om förbud att
utan tillstånd vidröra manöver- och signalanordningar eller liknande an-
ordningar eller på annat sätt hindra trafikens behöriga gång. I 4 kap. 6 §
anges vidare att det är förbjudet att

- utan tillstånd av trafikföretaget inom dess område eller på dess
färdmedel medföra egendom som är av farlig beskaffenhet eller
som kan orsaka avsevärd olägenhet,
- röka inom ett trafikföretags område som är beläget under jord och
på andra färdmedel än som ingår i taxitrafik,
- förorena eller skräpa ned på färdmedel eller inom trafikföretags
område, eller
- skaffa sig tillträde till område innanför ingångsspärren till tunnel-
bana utan att kunna uppvisa giltigt färdbevis.

Skälen för regeringens bedömning: SL menar att 4 kap. ordningsla-
gens mer detaljerade bestämmelser med fördel skulle kunna tillämpas
inom den regionala järnvägstrafiken. Som exempel anger SL ordnings-
lagens detaljerade och straffsanktionerade bestämmelser mot rökning och
nedskräpning.

Som framgår av promemorian var *Rikspolisstyrelsen* i samband med
remissförfarandet av SL:s skrivelse positiva till bolagets förslag. Styrel-
sen anförde då att nuvarande reglering påverkar polisens arbete eftersom
förutsättningarna för en polisman att ingripa på pendeltåg inte är de-
samma som på tunnelbana och spårväg. Styrelsen ifrågasatte därför om
inte lagstiftningen borde ändras så att möjligheterna att komma till rätta
med ordningsstörningar på den lokala järnvägen likställs med dem som
gäller för tunnelbanan och spårvägen. I samband med remitteringen av
promemorian har dock styrelsen ändrat sin inställning och har anslutit sig
till promemorians bedömning.

Frågan om gemensamma bestämmelser om ordning och säkerhet för
all kollektiv persontrafik till lands diskuterades i samband med införan-
det av ordningslagen. I motiven till lagstiftningen (prop. 1992/93:210 s.
202) anförs att det i och för sig skulle vara tilltalande att i ordningslagen
föra samman alla bestämmelser om ordning och säkerhet i den kollektiva
persontrafiken till lands. Att föra över järnvägssäkerhetslagens bestäm-
melser om ordning vid järnvägstrafik till ordningslagen ansågs dock inte
medföra några fördelar. Med hänsyn till att järnvägstrafiken i vissa avse-
enden skiljer sig från regleringen för övrig kollektivtrafik bedömdes det
vara motiverat att dessa bestämmelser hölls samman såsom har skett i
järnvägssäkerhetslagen.

Regeringen menar att det i och för sig kan finnas skäl att överväga
gränsdragningen mellan vilken verksamhet som skall omfattas av be-
stämmelserna i ordningslagen och vilken som skall regleras av den före-
slagna järnvägslagen. Det är särskilt tydligt när det gäller gränsdragning
mellan kollektivtrafiken i Stockholm, där tunnelbana och regional järn-
vägstrafik bedrivs parallellt. De olika regelsystem som reglerar ordnings-
bestämmelser och personalens befogenheter kan i några fall leda till
oklarheter.

Regeringen anser dock att detta problem är specifikt för Stockholm eftersom det inte bedrivs tunnelbanetrafik någon annanstans i Sverige. I övriga delar av landet är det endast regional järnvägstrafik och annan järnvägstrafik som bedrivs parallellt. Den ändring som SL vill ha till stånd innebär att regional järnvägstrafik och tunnelbana skall regleras på samma sätt, och på ett sätt som avviker från järnvägstrafik. En sådan ordning skulle möjligen leda till en klarare gränsdragning i Stockholmsområdet. I de delar av landet där regional järnvägstrafik bedrivs parallellt med annan järnvägstrafik skulle dock förhållandet bli det motsatta.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det ter sig olämpligt att tillämpa ordningslagens bestämmelser om tunnelbana på den regionala järnvägstrafiken. Regeringen föreslår därför ingen ändring.

8.4 Forcering av spärrar i tunnelbanan

Regeringens bedömning: Det bör inte införas något generellt förbud i ordningslagen mot att passera spärrarna till tunnelbanan på felaktigt sätt.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser, förutom *SL*, delar promemorians bedömning eller lämnar den utan invändning. *SL* har vidhållit sin begäran att ett förbud bör införas i ordningslagen mot att bereda sig tillträde till område innanför ingångsspärr till tunnelbana utan att först uppvisa färdbevis.

Bakgrund: Enligt 4 kap. 6 § 4 ordningslagen är det förbjudet att skaffa sig tillträde till område innanför ingångsspärren till tunnelbanan utan att kunna uppvisa giltigt färdbevis. Den som bryter mot denna bestämmelse döms, enligt 4 kap. 10 §, till penningböter om gärningen inte är belagd med strängare straff i brottsbalken eller någon annan författning.

SL har anfört att det är ett stort problem att trafikanter, med eller utan färdbevis, passerar in genom ingångsspärrarna utan att uppvisa eller genom automatkontroll förete giltigt färdbevis eller passerar in genom passage avsedd för utgång. *SL* har påpekat att med nuvarande skrivning i 4 kap. 6 § kan avvísning och straffsanktion endast ske i förhållande till den som vid kontroll visar sig sakna giltigt färdbevis. Sanktioner mot det felaktiga intrånget saknas således. Tidigare angavs i 14 § ordningsstadgan för tunnelbane- och spårtrafiken i Stockholms län bl.a. följande. ”Tillträde till avgiftsbelagt område får ske endast genom ingångsspärr och mot erläggande av stadgad avgift eller mot uppvisande av eller genom automatkontroll av giltigt färdbevis.”

SL föreslår att 4 kap. 6 § ordningslagen ändras efter mönster av denna ordningsstadga.

Riksåklagaren och *Rikspolisstyrelsen* har vid remittering av *SL*:s förslag avstyrkt en reglering i enlighet med bolagets förslag. Båda myndigheterna menar att denna fråga inte i första hand bör lösas genom straffrättslig reglering och hänvisar till en tillsynsrapport från Järnvägsinspektionen (1996:3 Personsäkerhet i Stockholms tunnelbana). Enligt inspek-

tionen skulle införandet av obligatoriska spärrar, eventuellt i kombination med överhoppningsskydd, minimera antalet trafikanter utan färdbiljett.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen konstaterar inledningsvis att redan enligt 4 kap. 6 § 4 ordningslagen är det förbjudet att skaffa sig tillträde till område innanför ingångsspärr till tunnelbana utan att kunna uppvisa giltigt färdbevis. Den som överträder förbudet kan dömas till penningböter enligt 4 kap. 10 § ordningslagen. Förfarandet kan därutöver vara att bedöma som bedrägligt beteende enligt 9 kap. 12 § brottsbalken. Dessutom får den som ertappas utan giltigt färdbevis erlægga en kontrollavgift.

SL menar att förfarandet i sig att forcera en spärr på fel sätt bör straffbeläggas. Detta oavsett om personen som gör det faktiskt har ett giltigt färdbevis eller inte. Regeringen menar dock att övervägande skäl talar för att detta är ett problem som i första hand inte bör lösas genom straffrättslig reglering. Problemet bör SL i stället kunna komma till rätta med genom förbättrade spärrar eller effektivare spärrkontroll.

Regeringen kan därför inte se ett behov av någon sanktionsmöjlighet, utöver den som redan finns i dag, gentemot den som ertappas utan giltigt färdbevis innanför ingångsspärren till tunnelbanan. Någon ändring av nuvarande bestämmelser i ordningslagen föreslås därför inte.

8.5 Vissa påföljdsfrågor

Regeringens bedömning: Påföljderna för överträdelser av bestämmelserna i 4 kap. ordningslagen bör inte skärpas.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser, förutom SL, delar promemorians bedömning eller lämnar den utan invändning. SL menar att det i och för sig inte finns skäl att skärpa straffen för brott i ordningslagen som i grövre fall är att bedöma som brott enligt brottsbalken, men detta utsluter inte att det skulle kunna finnas andra i ordningslagen straffbara beteenden som i grövre fall inte har någon motsvarighet i brottsbalken, t.ex. systematiskt och upprepat beträdande av spåren för att hindra tågs avgång eller manipulera säkerhetsanordningar som antingen hindrar tågs avgång eller medför att tåg kan avgå utan fungerande säkerhetssystem.

Bakgrund: Den som bryter mot 4 kap. 4–6 §§ ordningslagen döms till penningböter, om gärningen inte är belagd med strängare straff i brottsbalken eller någon annan författning.

SL har i sin skrivelse anfört att det finns behov av skärpning av påföljderna för brott mot bestämmelserna i 4 kap. Enligt SL kan det särskilt avseende mer allvarliga, säkerhetsrelaterade brott och i fråga om upprepad brottslighet finnas behov av att utdöma fängelsestraff.

I samband med remitteringen av SL:s skrivelse avstyrkte både *Riksåklagaren* och *Rikspolisstyrelsen* SL:s förslag. Båda myndigheterna anförde att flera av de gärningar som kriminaliseras i 4 kap. ordningslagen i allvarliga fall kan vara att bedöma som brott enligt brottsbalken. I sådana fall gäller också en annan straffskala än enligt ordningslagen.

Skälen för regeringens bedömning: De gärningar som omfattas av 4 kap. ordningslagen kan i allvarigare fall vara att bedöma som brott enligt brottbalken, t.ex. sabotage enligt 13 kap. 4 §, skadegörelse enligt 12 kap. 1 §, missbruk av larmanordning enligt 16 kap. 15 § eller bedrägligt beteende enligt 9 kap. 2 §. I samtliga dessa fall finns möjlighet att döma till fängelse.

Regeringen finner därför inte skäl att införa möjligheter att döma till fängelse enligt 4 kap. ordningslagen.

9 Prövningstillstånd

Regeringens förslag: Ett krav på prövningstillstånd införs vid överklagande av ett länsrättsbeslut i mål enligt ordningslagen.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker den föreslagna ändringen eller lämnar den utan erinran.

Bakgrund: Frågor enligt 2 kap. ordningslagen om bl.a. tillstånd att anordna allmänna sammankomster och offentliga tillställningar samt vissa frågor om befrielse från skyldigheten att ansöka om tillstånd att anordna offentliga tillställningar avgörs i allmänhet av polismyndigheten. Om en offentlig tillställning avser tävling eller uppvisning i motorsport och det för att genomföra tillställningen krävs beslut av länsstyrelsen i något annat avseende beslutar dock länsstyrelsen efter samråd med polismyndigheten. Regeringen föreslår i avsnitt 4 att tävlingar på väg även med andra fordon än motorfordon skall beslutas av länsstyrelsen. Såväl beslut av polismyndigheten som beslut av länsstyrelsen överklagas enligt 2 kap. 28 § ordningslagen till länsrätt.

Enligt 3 kap. ordningslagen kan en polismyndighet meddela ett flertal olika slags beslut i fråga om allmän ordning och säkerhet, t.ex. i fråga om användningen av offentlig plats. Lokala föreskrifter med allmän giltighet meddelas dock i regel av kommunen. Länsstyrelsen kan under vissa förutsättningar upphäva ett beslut av kommunen om en lokal föreskrift. Såväl beslut av polismyndigheten som ett beslut av länsstyrelsen överklagas till länsrätt. I fråga om överklagande av kommunens beslut gäller i allmänhet bestämmelserna i 10 kap. kommunallagen (1991:900).

Beslut som länsrätt efter överklagande meddelar i ett mål enligt ordningslagen får överklagas till kammarrätt. I de fall ett beslut av en polismyndighet eller länsstyrelse har överklagats till länsrätt gäller inte något krav på prövningstillstånd. När ett beslut av kommunen har överklagats till länsrätt gäller dock enligt 10 kap. 13 § andra stycket kommunallagen ett sådant krav vid överklagande till kammarrätt.

Skälen för regeringens förslag: I Domstolsutredningens betänkande ”Domstolarna inför 2000-talet” (SOU 1991:106) angavs en princip för instansordningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Regeringen föreslog i 1993 års budgetproposition riktlinjer i enlighet med den princip som angavs i betänkandet. Riksdagen godkände de riktlinjer som regeringen föreslog (prop. 1992/93:100 bil. 3, s. 24 f. och s. 93, bet. 1992/93:JuU24, rskr. 1992/93:289). Dessa riktlinjer innebär att första domstolsinstans för de förvaltningsbeslut som kan överklagas till allmän

förvaltningsdomstol som huvudregel skall vara länsrätt och inte som tidigare kammarrätt. Successivt har riktlinjerna genomförts för en mängd måltyper. Genom ändringar i närmare ett hundratal lagar gjordes år 1995 länsrätt till första domstolsinstans för ett stort antal måltyper (prop. 1994/95:27, bet. 1994/95:JuU6, rskr. 1994/95:165). Samtidigt infördes ett omfattande krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt.

Enligt ordningslagen, som tillkom år 1993, överklagas i allmänhet ett beslut av en förvaltningsmyndighet till länsrätt. Ordningslagen kom inte att uppmärksammas vid 1995 års reform. Detta innebär, till skillnad från nästan alla jämförbara fall, att det i ordningslagen inte finns några regler om krav på prövningstillstånd vid ett överklagande till kammarrätt. Överklaganden enligt ordningslagen som skall ske enligt reglerna i kommunallagen omfattas dock sedan 1995 av krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt. Skälen för ett krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt är lika starka för övriga mål enligt ordningslagen som för de mål som omfattades av 1995 års reform. Det finns således ingen anledning att ha en annan ordning för dessa mål.

I mål enligt ordningslagen bör alltså alltid krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt och för sådant tillstånd bör allmänna regler gälla. För kammarrätterna skapar ett system med prövningstillstånd möjligheter att bättre och mer effektivt utnyttja de resurser som står till buds. Prövningstillstånd enligt allmänna regler kan beviljas om det finns anledning att ändra länsrättens avgörande, om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att en överprövning görs eller om det annars finns synnerliga skäl att pröva talan.

10 Kostnader samt ikraftträdande och övergångsbestämmelser

När det gäller förslaget om att länsstyrelserna skall ta över prövningen av vissa ansökningar om tillstånd till tävling eller uppvisning på väg med fordon fattar länsstyrelsen redan i dag beslut om tävlingar på väg med tillämpning av bestämmelserna i trafikförordningen. Regeringen bedömer att förslaget därför inte skall leda till något omfattande merarbete i dessa fall för länsstyrelsen. För polismyndigheternas del bedöms konsekvensen bli att omkring en årsarbetskraft, motsvarande 0,5 miljoner kronor, frigörs för annan verksamhet. Anslag motsvarande denna resurs skall överföras från polisen till länsstyrelserna.

Förslaget om förbud mot att beträda utsidan av spårfordon torde inte leda till någon större ökad arbetsbelastning för rättsväsendets myndigheter och skall därför inte leda till några nämnvärda kostnadsökningar. Även dessa skall således finansieras inom befintliga anslag.

När det gäller det utvidgade tillämpningsområdet för säkerhetskrav för tivolianordningar leder det till en viss ökning av antalet ärenden om tivolianordningar hos polismyndigheterna, eftersom fler typer av anordningar föreslås omfattas av säkerhetskraven. Av promemorian framgår att Polismyndigheten i Uppsala under år 2000 hade 19 tivoliärenden och Polismyndigheten i Gävleborgs län 44. Några exakta siffror om hur många

anordningar för bungy-jump, vattenrutschkanor, rodeomaskiner eller liknande personförande eller personbärande anordningar för nöjesändamål som i dag används vid allmänna sammankomster, offentliga tillställningar eller i andra fall tillhandahålls allmänheten finns inte att tillgå. Även om antalet ärenden fördubblas i förhållande till i dag framstår ändå ökningen av arbetsbelastningen för polismyndigheterna som relativt begränsad. Därför gör regeringen bedömningen att de ökade kostnaderna för polisen skall hanteras inom befintliga anslagsramar.

För den som anordnar verksamhet med sådana anordningar som kommer att omfattas av besiktningskrav innebär förslaget dels att anordnaren i vissa fall måste ansöka om tillstånd att anordna offentlig tillställning, dels att anordningen måste besiktigas av ett organ som är ackrediterat av Styrelsen för teknisk ackreditering (SWEDAC). För närvarande har SWEDAC ackrediterat tre sådana organ som därmed är behöriga att besiktiga tivolianordningar. Enligt uppgift från dessa organ förekommer i hög utsträckning frivillig besiktning av anordningar som i dag faller utanför ordningslagens definition av tivolianordningar. Besiktningsorganen har uppgett att den nu föreslagna ändringen torde leda till att omkring 20–30 anordningar, som i dag inte besiktigas, kommer att omfattas. Den kostnad som förslaget innebär för anordnaren består, utöver avgift för prövningen av ansökan hos polismyndigheten, av kostnaden för besiktningsorganens årliga besiktning. Enligt uppgift från besiktningsorganen kommer kostnaden i normalfallet inte att överstiga kostnaden för en timmas arbete för besiktningsmannen. Kostnaden för anordnaren torde därför i normalfallet inte överstiga 1 000 kr. Avgiften till polismyndigheten uppgår för närvarande till 500 kr.

Införandet av ett krav på prövningstillstånd vid överklagande till kamrarrätt i mål enligt ordningslagen torde inte medföra några budgetkonsekvenser.

Regeringen bedömer att lagändringarna bör träda i kraft den 1 april 2005.

Ansökningar om tillstånd till tävling eller uppvisning på väg med fordon, som kommit in till polismyndigheten före den 1 april 2005 men som ännu inte har avgjorts, skall handläggas av länsstyrelsen enligt den nya bestämmelsen.

Prövningstillstånd skall inte krävas i fråga om domar och beslut som har meddelats av länsrätt före ikraftträdandet.

11 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

2 kap. 8 §

I paragrafen behandlas frågor om prövningen av tillstånd att anordna allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

Ändringen, som behandlas i avsnitt 4, innebär att prövningen av tillstånd om tävling eller uppvisning på väg med fordon flyttas från polismyndigheten till länsstyrelsen när beslut också krävs av länsstyrelsen enligt någon annan bestämmelse, som t.ex. 3 kap. 84 § trafikförord-

ningen (1998:1276). Bestämmelsen medför att länsstyrelsen skall pröva ansökningar om tävlingar och uppvisningar på väg med alla typer av fordon och inte endast motorfordon. Avsikten är att få till stånd ett smidigt beslutsfattande genom att en myndighet, i stället för som tidigare två, skall pröva en ansökan.

Med fordon avses vad som anges i 2 § lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

2 kap. 13 §

I paragrafen finns ett förbud mot att använda tivolianordningar som inte är besiktigade. Begreppet ”tivolianordning” definieras i bestämmelsen.

Ändringarna i paragrafen har utförligt kommenterats i avsnitt 5. Definitionen av begreppet ”tivolianordningar” utvidgas. Definitionen kompletteras med begreppen ”berg- och dalbanor” och ”vattenrutschkanor” samt med ett vidare begrepp; ”liknande personförande eller personbärande anordningar för nöjesändamål”. Med detta avses anordningar för t.ex. bungy-jump, banor för sommarrodel och rodeomaskiner. Även andra typer av äventyrsbanor omfattas. I enlighet med tidigare tillämpning faller emellertid enklare barnkaruseller, gungor eller liknande redskap utanför detta begrepp.

Vidare utvidgas bestämmelsen så att även tivolianordningar som används vid andra tillställningar än allmänna sammankomster och offentliga tillställningar kommer att omfattas av bestämmelsen. Bestämmelsen ger sålunda uttryck för att även tivolianordningar på s.k. sommarland skall omfattas av säkerhetskraven. Därutöver tas ordet *godkända* bort ut bestämmelsen.

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

2 kap. 28 §

Paragrafen behandlar frågor om överklagande av vissa beslut som en polismyndighet eller länsstyrelse fattar rörande allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

I ett nytt *fjärde stycke* har införts ett krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt. Skälen för detta har angetts i avsnitt 9.

Av paragrafens femte stycke framgår att om inte annat beslutats så gäller polismyndighetens beslut omedelbart utom när det är fråga om ersättningskyldighet enligt 26 eller 27 §. Som beskrivits ovan innebär ändringen i 2 kap. 8 § andra stycket att länsstyrelsen i fortsättningen skall pröva tillstånd till tävling eller uppvisning på väg med fordon. Länsstyrelsens beslut om tillstånd gäller, till skillnad från polismyndighetens, inte omedelbart. Den nuvarande ordningen att endast beslut av polismyndigheten skall gälla omedelbart ändras inte.

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

3 kap. 26 §

I paragrafen behandlas frågor om överklagande av beslut som rör allmän ordning och säkerhet.

I paragrafen har införts ett nytt *andra stycke* enligt vilket det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt av ett beslut som länsrätt meddelat efter ett överklagande från en polismyndighet. I det fallet att det första beslutet har fattats av en kommun krävs prövningstillstånd enligt reglerna i 10 kap. kommunallagen vid ett överklagande till kammarrätt (jfr avsnitt 9).

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

3 kap. 27 §

Paragrafen behandlar frågor om överklagande av vissa beslut av en länsstyrelse om upphävande av lokala trafikföreskrifter.

I ett nytt *tredje stycke* har införts ett krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt.

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

4 kap. 5 §

Paragrafen behandlar frågor om ordning och säkerhet vid tunnelbana och spårtrafik.

Ändringen, som har behandlats under avsnitt 8.1, innebär att det uttryckligen anges att det är förbjudet att beträda spårfordons utsida. Genom ändringen klargörs att det är förbjudet att på tunnelbana eller spårvagn åka t.ex. mellan vagnar, på fotsteg vid dörr eller på taket. Bestämelsen är tillämplig på sådana beteenden oavsett om de medför hinder för trafikens utövande eller inte.

Förslag till lag om ändring i ordningslagen

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 och 13 §§ samt 4 kap. 5 § ordningslagen (1993:1617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

8 §

Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd att anordna allmänna sammankomster och offentliga tillställningar samt om befrielse enligt 4 § andra stycket från skyldigheten att ansöka om tillstånd att anordna offentliga tillställningar.

Om den offentliga tillställningen avser tävling eller uppvisning i motorsport och det för att genomföra tillställningen krävs beslut av länsstyrelsen i något annat avseende, prövas dock frågan om tillstånd av länsstyrelsen efter samråd med polismyndigheten

Om den offentliga tillställningen avser tävling eller uppvisning i motorsport *eller tävling på väg med fordon* och det för att genomföra tillställningen krävs beslut av länsstyrelsen i något annat avseende, prövas dock frågan om tillstånd av länsstyrelsen efter samråd med polismyndigheten.

Anmälan om en allmän sammankomst eller offentlig tillställning behandlas av polismyndigheten som också prövar frågor om befrielse enligt 5 § fjärde stycket från skyldigheten att göra anmälan om sammankomster eller tillställningar.

13 §

Tivolianordningar, såsom karuseller, pariserhjul, bergbanor, bilbanor och liknande anordningar, får användas vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar endast om de erbjuder betryggande säkerhet mot olycksfall och om de är besiktigade och godkända.

Tivolianordningar, såsom karuseller, pariserhjul, bergbanor, bilbanor och liknande *personförande eller personbärande* anordningar *för nöjesändamål*, får användas vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar endast om de erbjuder betryggande säkerhet mot olycksfall och om de är besiktigade och godkända.

Detsamma gäller tivolianordningar som allmänheten i andra fall än som avses i första stycket erbjuds att använda mot vederlag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om provning, besiktning och förbud att använda en tivolianordning.

4 kap.
5 §

Utan spårinnehavarens eller trafikföretagets tillstånd får inte någon

1. beträda spårområde för tunnelbana eller sådan del av spårvägs spårområde för vilken det genom stängsel eller skyltar eller på annat liknande sätt klart framgår att allmänheten inte har tillträde,

2. vidröra manöver- och signalanordningar eller liknande anordningar eller på annat sätt hindra trafikens behöriga gång.

Utan spårinnehavarens eller trafikföretagets tillstånd får inte någon

1. beträda spårområde för tunnelbana eller sådan del av spårvägs spårområde för vilken det genom stängsel eller skyltar eller på annat liknande sätt klart framgår att allmänheten inte har tillträde,

2. vidröra manöver- och signalanordningar eller liknande anordningar, *beträda spårfordons utsida* eller på annat sätt hindra trafikens behöriga gång

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2003/04:174
Bilaga 2

Efter remiss av departementspromemorian Några frågor om ordningslagen har yttrande inkommit från följande instanser:

Riksdagens ombudsmän (JO), Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Jönköping, Justitiekanslern, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Konsumentverket, Statens räddningsverk, Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Riksrevisionsverket (RRV), Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Naturvårdsverket, Boverket, Banverket, Vägverket, Arbetsmiljöverket, Elsäkerhetsverket, Huddinge kommun, Stockholms Stad, Eskilstuna kommun, Ydre kommun, Borgholms kommun, Västerviks kommun, Helsingborgs kommun, Vellinge kommun, Åstorps kommun, Bengtsfors kommun, Bollebygds kommun, Uddevalla kommun, Rättviks kommun, Ljusdals kommun, Strömsunds kommun, Umeå kommun, Pajala kommun, Svenska Kommunförbundet, AB Storstockholms lokaltrafik, Sveriges Lifanläggningars organisation, Jan och Birgitta Nilsson, Skidsäkerhetsrådet och Sveriges Gokartuthyrarförening.

Ätvidabergs kommun, Malmö kommun, Hjo kommun, Lysekils kommun, Säffle kommun, Avesta kommun, Sandvikens kommun, Åre kommun, Sveriges Tivoliägareförening, Svenska föreningen för klinisk & experimentell hypnos, Svenska skidförbundet, Riksidrottsförbundet har erbjudits att lämna yttrande men har inte inkommit med något yttrande.

Efter remiss av Rikspolisstyrelsens hemställan om ändring i 2 kap. 13 § ordningslagen har yttrande inkommit från följande instanser:

Konsumentverket, Boverket, Vägverket, Elsäkerhetsverket och Arbetsmiljöverket.

Rikspolisstyrelsen har bifogat yttranden från Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC).

Efter remiss av fråga om krav på prövningstillstånd vid överklagande av ett länsrättsbeslut i mål enligt ordningslagen har yttrande inkommit från följande instanser:

Riksdagens ombudsmän, Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholms län, Domstolsverket och Sveriges advokatsamfund.

Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8, 13 och 28 §§, 3 kap. 26 och 27 §§ samt 4 kap. 5 § ordningslagen (1993:1617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap

8 §

Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd att anordna allmänna sammankomster och offentliga tillställningar samt om befrielse enligt 4 § andra stycket från skyldigheten att ansöka om tillstånd att anordna offentliga tillställningar.

Om den offentliga tillställningen avser tävling eller uppvisning i motorsport och det för att genomföra tillställningen krävs beslut av länsstyrelsen i något annat avseende, prövas dock frågan om tillstånd av länsstyrelsen efter samråd med polismyndigheten.

Om den offentliga tillställningen avser tävling eller uppvisning i motorsport *eller tävling eller uppvisning på väg med fordon* och det för att genomföra tillställningen krävs beslut av länsstyrelsen i något annat avseende, prövas dock frågan om tillstånd av länsstyrelsen efter samråd med polismyndigheten.

Anmälan om en allmän sammankomst eller offentlig tillställning behandlas av polismyndigheten som också prövar frågor om befrielse enligt 5 § fjärde stycket från skyldigheten att göra anmälan om sammankomster eller tillställningar.

13 §

Tivolianordningar, såsom karuseller, pariserhjul, *bergbanor*, bilbanor och liknande anordningar, får användas vid allmänna sammankomster *eller* offentliga tillställningar endast om de *erbjuder* betryggande säkerhet mot olycksfall och om de är besiktigade *och godkända*.

Tivolianordningar, såsom karuseller, pariserhjul, *berg- och dalbanor*, bilbanor, *vattenrutschkanor* och liknande *personförande eller personbärande* anordningar *för nöjesändamål*, får användas vid allmänna sammankomster, offentliga tillställningar *eller i andra fall tillhandahållas allmänheten*, endast om de *ger* betryggande säkerhet mot olycksfall och om de är besiktigade.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om provning, besiktning och förbud att använda en tivolianordning.

28 §

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos länsrätten.

Länsstyrelsens beslut enligt 8 § andra stycket får överklagas hos länsrätten.

Länsstyrelsens beslut enligt 15 § andra stycket och Socialstyrelsens beslut enligt 19 § får inte överklagas.

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*.

Länsstyrelsens beslut enligt 8 § andra stycket får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Om inte något annat har beslutats gäller polismyndighetens beslut omedelbart utom när det är fråga om ersättningsskyldighet enligt 26 eller 27 §.

3 kap

26 §

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel får överklagas hos länsrätten. Dock får polismyndighetens beslut att avslå en ansökan om att få ta i anspråk offentlig plats inte överklagas, om beslutet föranleds av ett avstyrkande från kommunen enligt 2 § första stycket.

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*. Dock får polismyndighetens beslut att avslå en ansökan om att få ta i anspråk offentlig plats inte överklagas, om beslutet föranleds av ett avstyrkande från kommunen enligt 2 § första stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av kommunens beslut i fall som avses i 1 kap. 2 § eller i 2 § eller någon av 8–10 §§ i detta kapitel gäller bestämmelserna i 10 kap. kommunallagen (1991:900).

27 §

Länsstyrelsens beslut att upphäva lokala föreskrifter enligt 13 § andra stycket får överklagas av kommunen hos länsrätten.

Länsstyrelsens beslut att upphäva lokala föreskrifter enligt 13 § andra stycket får överklagas av kommunen hos *allmän förvaltningsdomstol*.

I övrigt får länsstyrelsens beslut enligt detta kapitel inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

4 kap

5 §

Prop. 2003/04:174

Bilaga 3

Utan spårinnehavarens eller trafikföretagets tillstånd får inte någon

1. beträda spårområde för tunnelbana eller sådan del av spårvägs spår-
område för vilken det genom stängsel eller skyltar eller på annat liknande
sätt klart framgår att allmänheten inte har tillträde,

2. vidröra manöver- och signal-
anordningar eller liknande anord-
ningar eller på annat sätt hindra
trafikens behöriga gång.

2. vidröra manöver- och signal-
anordningar eller liknande anord-
ningar, *beträda spårfordons utsida*
eller på annat sätt hindra trafikens
behöriga gång.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2005. Prövningstillstånd krävs inte
i fråga om domar och beslut som har meddelats av länsrätt före ikraftträ-
dandet.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2004-06-08

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, f.d. justitierådet Inger Nyström och regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson.

Enligt en lagrådsremiss den 27 maj 2004 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Mårten Unbeck.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

4 kap. 5 §

För att tydliggöra att det är förbjudet att utan tillstånd av spårinnehavaren eller trafikföretaget beträda ett spårfordons utsida föreslås i remissen att ett sådant förbud införs genom ett tillägg till 4 kap. 5 § 2 ordningslagen.

I sin gällande lydelse innehåller den nämnda punkten ett förbud mot att vidröra manöver- och signalanordningar eller liknande anordningar eller på annat sätt hindra trafikens behöriga gång. Enligt författningskommentaren (prop. 1992/93:210 s. 306) omfattar bestämmelsen inte åtgärder som mera är av ordningskaraktär och som inte kan anses medföra hinder för trafiken.

I kommentaren till den nu föreslagna bestämmelsen, som innebär förbud att på tunnelbana eller spårvagn åka t.ex. mellan vagnar, på fotsteg vid dörr eller på vagntak, framhålls att bestämmelsen är tillämplig på sådana beteenden oavsett om de medför hinder för trafikens utövande eller inte.

I och för sig kan det hävdas att de beskrivna beteendena till sin karaktär är sådana att de generellt sett måste anses utgöra hinder för trafikens behöriga gång. Under alla förhållanden hindrar de de facto trafiken så snart de upptäcks av ansvarig trafikpersonal.

För att den i författningskommentaren uttalade avsikten skall komma till tydligt uttryck bör emellertid, enligt Lagrådets mening, en viss omredigering ske av den föreslagna lydelsen av 4 kap. 5 §, t.ex. enligt följande mönster:

”Utan spårinnehavarens eller trafikföretagets tillstånd får inte någon

1. beträda spårområde för tunnelbana eller sådan del av spårvägs spår- område för vilken det genom stängsel eller skyltar eller på annat liknande sätt klart framgår att allmänheten inte har tillträde,

2. beträda spårfordons utsida,
3. vidröra manöver- och signalanordningar eller liknande anordningar eller på annat sätt hindra trafikens behöriga gång.”

Prop. 2003/04:174
Bilaga 3

Övergångsbestämmelserna

I remissen har inte berörts hur de ärenden enligt 2 kap. 8 § andra stycket som kommit in till polismyndigheten före den 1 april 2005 men som ännu inte avgjorts skall handläggas.

Enligt Lagrådets mening bör i en övergångsbestämmelse klargöras att dessa ärenden skall handläggas av länsstyrelsen enligt den nya bestämmelsen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 juni 2004.

Närvarande: statsrådet Engqvist, ordförande, och statsråden Sahlin, Östros, Messing, Lövdén, Ringholm, Sommestad, Karlsson, Lund, Nykvist, Nuder, Björklund, Jämtin

Föredragande: statsrådet Sahlin.

Regeringen beslutar proposition 2003/04:174 Några frågor om ordningslagen